

KONFERENCA LIBER 2007

V Varšavi na Poljskem je od 3. do 7. julija 2007 potekala 36. letna konferenca LIBER (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche). Organizirali sta jo Poljska narodna knjižnica in Univerzitetna knjižnica iz Varšave pod naslovom Evropsko povezovanje: Razmere in izzivi za knjižnice (European Integration: Conditions and Challenges for Libraries).

Konferenca se je udeležilo okrog 150 predstavnikov različnih knjižnic, inštitutov, organizacij, podjetij in izobraževalnih ustanov iz skoraj tridesetih držav. Konferenca se je udeležilo največ predstavnikov iz skandinavskih držav in iz Nizozemske, Velike Britanije, Nemčije in Poljske kot države organizatorice. Slovenski udeleženci smo bili mag. Lenart Šetinc iz Nuka ter Vesna Gašparič in Branko Kurnjek iz Izuma.

Program konference, predstavitev govornikov in seznam udeležencev so dostopni na naslovu <http://liber2007.buw.uw.edu.pl/>. V nadaljevanju po vsebinskih sklopih navajava povzetke nekaterih predavanj.

Predkonferenca

Predkonferenca z naslovom *Sodelovanje med evropskimi združenji znanstvenih knjižnic* (Cooperation among Europe's Research Library Organizations) se je začela z uvodnim nagovorom **Hansa Geleijnsea**, predsednika LIBER, temu pa so sledila uvodna predavanja.

Timothy Mark (izvršni direktor CARL – Canadian Association of Research Libraries) *Sodelovanje knjižnic na državni in mednarodni ravni: potreba, prednosti* (National and International Library Collaboration: Necessity, Advantages) je govoril o tem, da imajo vsi knjižničarji v razvitem svetu podobne probleme (hramba gradiva, visoke cene serijskih publikacij, avtorske pravice) in zastavil vprašanje, kaj lahko za rešitev teh problemov naredi LIBER. Odgovor na to vprašanje je po njegovem mnenju lobiranje na neformalnih srečanjih, kjer se opravi veliko dela in se rešujejo problemi financiranja projektov. Z lobiranjem si pomagajo uspešna podjetja, zakaj si ne bi tudi knjižničarji. Predstavil je tudi strukturo akademskih knjižnic v Kanadi.

Toby Bainton (Society of College, National and University Libraries – SCONUL, Velika Britanija) *Strategija in resničnost – Vloga združenja znanstvenih knjižnic na Zahodu* (Strategy and Reality – the Role of a National Research Library Association in the West) je v uvodu poudaril, da knjižnice združuje in povezuje njihovo poslanstvo, povezave med njimi pa se sklepajo predvsem na neformalnih srečanjih, kjer direktorji knjižnic izmenjujejo svoje znanje in pridobljene izkušnje. Rezultat takšnih neformalnih srečanj je ustanovitev formalnih skupin ali združenj, ki pomagajo knjižnicam pri razvoju po dveh poteh, in sicer tako, da knjižnice neposredno sodelujejo v projektih (operativna metoda), ali pa tako, da imajo direktorji preko njih omogočen lažji dostop do različnih, predvsem državnih agencij in inštitutov, ki imajo velik vpliv na raziskovalno skupnost in s tem neposredno na znanstvene knjižnice (strateška metoda). Za uporabo strateške metode je pomembno, da se lahko direktorji izkažejo z rezultati, ki so jih dosegli s projekti.

Avtor je predstavil tudi delovanje SCONUL (<http://www.sconul.ac.uk/>).

Emilija Banionyte (predsednica, Lithuanian Research Library Consortium) *Dejavnosti litovskega konzorcija znanstvenih knjižnic: stališče majhne države na Vzhodu* (The Activities of the Lithuanian Research Library Consortium (the View of a Small Country in the East)) je najprej predstavila nekaj podatkov o svoji državi. V Litvi je približno 30 odstotkov prebivalcev uporabnikov interneta. Nato je predstavila še aktivnosti konzorcija litovskih znanstvenih knjižnic. Pred ustanovitvijo konzorcija ni bilo skupnega planiranja in koordiniranja. Knjižnice – članice konzorcija (trenutno jih je 38) imajo urejen dostop tudi do 65 tujih baz podatkov. Več o tem na <http://www.lmba.lt>.

Peter Fox (podpredsednik of LIBER) *Razprava o načrtih združenja LIBER za mednarodno sodelovanje* (Discussion of LIBER's plans for international collaboration) je govoril o nalogah LIBER: zgodovinski pomen digitalizacije zbirk, izogibanje nepotrebnemu podvajanju digitalizacije gradiva, reševanje pravnih problemov v zvezi z digitalizacijo gradiva. Organizirajo konference, seminarje, de-

lavnice, merijo uporabo elektronskih virov. V času, ko je potekala konferenca, so tudi predstavili prenovljeno spletno stran <http://www.libereurope.eu/>. Radi bi tudi prodrli na jug Evrope; izpostavil je željo, da bi se jim pridružile italijanske in grške knjižnice.

Merjenje kakovosti v knjižnicah (Measuring Quality in Libraries)

Didar Bayir (Koc University, Istanbul, Turčija) in **William Simpson** (John Rylands University Library, Manchester, Velika Britanija) sta imela predstavitev rezultatov s seminarja Sektorja za knjižnično vodenje in upravljanje z naslovom "Merjenje kakovosti v knjižnicah", ki je potekal v Parizu, 23. 3. 2007 (Presentation of the results of the Library Management and Administration Division's Seminar, 'Measuring Quality in Libraries', held in Paris on 23 March 2007).

Najprej je Didar Bayir predstavila nekatera orodja za merjenje kakovosti dela knjižnic: LIBQUAL, SCONUL (Quality Assessment, Performance Indicators, Satisfaction Survey, Total Quality Management), OCLC-1 (Measuring the quality of collections through WorldCat Collection Analysis), OCLC-2 (for individual Libraries), VAMP (Value Added Measurement Programme). Po njenem mnenju bi morali biti vsi zaposleni vključeni v proces merjenja kakovosti.

Nato je William Simpson predstavil problematiko različnega razmišljanja knjižnic v svetu, npr. znamenita Jagiellonska knjižnica v Krakovu sploh nima prostega pristopa in o njem tudi ne razmišlja. Kako premostiti te razlike? Glede merjenja kakovosti je poudaril, da ga ne smemo izvajati prepogosto, ampak usklajeno z drugimi knjižnicami, s katerimi se želimo primerjati.

Pierre-Yves Renard (Institut National de la Statistique et des Études Économiques, Paris) *ISO 2789 in ISO 11620: kot referenčna dokumenta pri procesu ocenjevanja* (ISO 2789 and ISO 11620: standards as reference documents in an assessment process) je govoril o omenjenih standardih ter o razlikah, do katerih prihaja v resničnem življenju v knjižnicah in v besedilu obeh standardov. Standardizacija zahteva veliko časa in splošni konsenz.

Načrtovanje nasledstva (Succession Planning)

Anne Murray (Cambridge University Library, Velika Britanija) *Vzgajanje: Z načrtovanjem nasledstva do lastnih vodij* (Growing Your Own: Developing leaders through succession planning) je govorila o tem, da morajo knjižnice tako kot podjetja poskrbeti za izobraževanje

svojega kadra na vseh nivojih. Osredotočila se je na zaposlene, ki so talentirani, delavni in pripravljeni prevzeti tudi odgovornost na vodilnih in odgovornih delovnih mestih. Po njenem mnenju ne drži, da so vodje rojeni, temveč so njihove sposobnosti predvsem plod kontinuiranega izobraževanja in pridobivanja izkušenj v praksi.

Knjižnice bi morale tako kot podjetje nameniti pozornost in sredstva za to, da bi vodilni kadri zrastle iz srede zaposlenih. Ovira pri tem je velikokrat strah, da bi izučeni kadri nato zapustili podjetje. Da se to ne bi zgodilo, je treba ljudi ustrezno stimulirati in jih vključiti v odločanje pri razvojnih strategijah podjetja.

Henryk Hollender (Politehnika Lubelska, Lublin, Poljska) *Kdo bo prevzel knjižnice Nove Evrope?* (Who will take over the Libraries of the New Europe?) je govoril o knjižnicah v t. i. novi Evropi (po širitvi z desetimi novimi članicami leta 2004). Kaj je prineslo zadnje obdobje? Povečanje obsega ekonomije, migracij in z njo povezane delovne sile, povečanje tržišča itd. Posledica sprememb zadnjega obdobja pa je po njegovem mnenju tudi to, da je inteligenca srednjega sloja ostala brez vodstvenih in odločujočih možnosti. Te spremembe imajo velik vpliv tudi na knjižnice, o katerih delovanju, in o bibliotekarjih samih, so v javnosti že tradicionalno prisotne napačne, predvsem podcenjujoče predstave. Dejal je, da na Poljskem za študij bibliotekarstva med študenti ni zanimanja, saj si ta poklic predstavljajo kot neatraktiven in nestimulativen.

Kaj torej lahko spremenimo ali naredimo na novo? Težiti moramo k sodobni knjižnični zakonodaji, vpeljevanju najnovejših standardov, promociji uspešnih projektov in globalizaciji profesije.

Vpliv razvoja elektronske knjižnične zbirke (The Impact of Electronic Collection Development)

Kristiina Hormia-Poutanen (FinELib, National Electronic Library, Finska) *Izboljšanje dostopa do informacij – opredelitev ključnih elektronskih virov za raziskave in socialno varstvo* (Improving access to information – defining the core electronic resources for research and welfare) je najprej predstavila nekaj dejstev o finski nacionalni knjižnici. Mreža knjižnic je dobro organizirana. Ker je na Finskem le 5 milijonov prebivalcev, se knjižnice združujejo, npr. Konzorcij univerzitetnih knjižnic, FinELib konzorcij. Ker si prizadevajo za enake možnosti za vse, vlada veliko investira v elektronske vire za podporo izobraževanja.

Cathy Boylan (Group Sales Director, Coutts Information Services: kot partner konference LIBER) *E-knjige – Na poti do odkritja* (E-Books – Routes to Discovery)

Govorila je o e-knjigah. Založniki še vedno eksperimentirajo z e-knjigami, veliko je še nejasnosti. Po raziskavi 64 odstotkov knjižnic meni, da je model e-knjige nejasen, kar 16 odstotkov pa meni, da je zelo nejasen. Knjižnice pričakujejo: dolgoročno rešitev za obdelovanje e-vsebin, možnost nakupa le enega naslova, odpravo določila o minimalnem nakupu, omogočanje dostopa več uporabnikom naenkrat, tehnično pomoč in usposabljanje z uporabo računalniškega omrežja. E-vsebine ponujajo: mylibrary, ingram, iofy.

Hazel Woodward (University Librarian and Director of the University Press, Cranfield University, Velika Britanija) Pridobitev e-knjig za visokošolske knjižnice (Acquiring E-Books for Academic Libraries) v prispevku ugotavlja, da je bilo povpraševanje po e-publikacijah v bližnji preteklosti manjše od pričakovanj, kljub vsemu pa zadnje čase trend narašča. Dostop do e-publikacij je bil v preteklosti omejen, saj je bilo zaradi slabe cenovne in nabavne strategije kupljenih in uporabnikom na voljo danih premalo publikacij. S projektom spremljanja in analize potreb uporabnikov, si bodo v prihodnosti prizadevali, da bi se knjižnice v sodelovanju z založniki prilagodile in uporabnikom ponudile storitve v skladu z njihovimi zahtevami.

Najnovejši razvoj na področju zaščite in konzerviranja (Recent Developments in Preservation and Conservation)

Helen Shenton (British Library, London) *Zgradba, ki je sprožila spremembo: nov center Britanske knjižnice za konzerviranje* (A Building as a Catalyst for Change: the New British Library Centre for Conservation) je predstavila nov prizidek British Library, Centre for Conservation, kjer so dejavni na štirih glavnih področjih: Book&Sound Preservation Studios, Public Access Demonstration, Training & Development, Applied Conservation Research. Del prizidka je odprto za javnost, ki si lahko ogleda postopke dela. Več o tem na <http://www.bl.uk/conservation>.

Janet Lees (OCLC) (LIBER Conference Partner) *Zasebnost, varnost, družbeno povezovanje in knjižnice: "Me, My Space & I"* (Privacy, Security, Social Networking and Libraries: "Me, My Space & I") je predstavila anketo o zasebnosti pri uporabi svetovnega spleta, ki jo je v Kanadi, Franciji, Nemčiji, Veliki Britaniji, Združenih državah Amerike in na Japonskem izvedel OCLC. Anketo so izvedli z dvojnim namenom: da bi knjižničarjem pomagali razumeti vrednosti, pomembne ljudem, ki so jim knjižnice namenjene, in navade teh ljudi na področju medsebojnega družbenega povezovanja ter da bi predstavili izvor in zgodovino "zasebnosti" kot temeljne strokovne vrednosti knjižničarstva. Rezultati naj bi bili

na voljo jeseni 2007 na naslovu: <http://www.oclc.org/reports/privacyandtrust/default.htm>

Dennis Schouten (The Royal Library, Haag, Nizozemska) *Digitalni izziv. Nove možnosti za program Metafor-moze* (The digital challenge. New perspectives for the Metamorfoze programme) je govoril o nizozemskem nacionalnem programu za ohranjanje dediščine na papirju – Metamorfoze. Izvajajo ga od leta 1997, in sicer v sodelovanju med nacionalno knjižnico in nacionalnim arhivom. Financira ga Ministrstvo za izobraževanje, kulturo in znanost. Njihova temeljna naloga je reševanje problema razkisljevanja papirja in preverjanje smotrnosti digitalizacije gradiva. Digitalizacija je namreč zelo drag postopek in še vedno niso prepričani, ali ne bi bilo smotrnejše gradiva hraniti na mikrofilih. Predavanje je strnil z besedami: "Prihodnost knjige je prihodnost zgodovine." Več na <http://www.metamorfoze.nl/>.

Lars Björk (National Library of Sweden) *Izginjajoči objekti: digitalizacija in vrednost resničnega* (Vanishing objects – digitization and the value of the real) je govoril o problemu ohranjanja avtentičnosti gradiva, ki je digitalizirano. Prikazal je več posnetkov postopkov in rezultatov digitalizacije.

Rušenje ovir (Breaking through the Barriers)

Frank Scholze (Stuttgart University Library, Nemčija) *Merjenje uporabe, citiranosti in vpliva v okolju prostega pristopa* (Measuring Usage, Citation and Impact in an Open-Access Environment) je predstavil aktualne iniciative in projekte, katerih namen je zagotoviti potrebno infrastrukturo, kar se navezuje tudi na podatke o založnikih in podatke na podlagi repozitorijev s prostim dostopom. Citiranost in podatke o uporabi je mogoče analizirati kvantitativno in strukturno. Na osnovi teh analiz bi bilo mogoče pripraviti in faktorju vpliva dodati novo metriko. Na osnovi te metrike bi lahko izoblikovali servise, kakršni so računalniško podprti informacijski sistemi za pomoč pri odločanju na področju upravljanja zbirk ali svetovalni sistemi.

Richard Davies (British Library, Velika Britanija, in projekt LIFE) *Koliko stane? Modeli izračunavanja stroškov za digitalno konzerviranje* (How much does it cost? Costing Models for Digital Curation and Preservation) je v svojem prispevku predstavil projekt LIFE (Lifecycle Information for E-Literature), s katerim želijo doseči učinkovitejše metode za zaščito dokumentov v digitalni obliki. V okviru projekta je bila razvita metoda izračunavanja stroškov zaščite dokumentov in s tem možnost za temeljitejše načrtovanje dejavnosti na področju učinkovite hrambe digitaliziranih zbirk.

Poljske znanstvene knjižnice – Strategije za 21. stoletje (Polish Research Libraries – Strategies for the 21st Century)

Tomasz Makowski (direktor Nacionalne knjižnice Poljske, Varšava) *Nacionalna knjižnica Poljske v digitalni dobi – izzivi in možnosti* (The National Library of Poland in the Digital Era – Challenges and Possibilities) je predstavil zgodovino in naloge poljske nacionalne knjižnice. Glede zaščite gradiva je povedal, da ima knjižnica vlogo koordinatorja na Poljskem in da na dan v njihovem centru razkislijo od 300 do 400 izvodov gradiva. V letu 2006 so zasnovali tudi nacionalno digitalno knjižnico z imenom Polona, z možnostjo pregleda dragocenega gradiva. Več na <http://www.polona.pl/dlibra>.

Ewa Dobrzynska-Lankosz (direktor knjižnice AGH University of Science and Technology v Krakovu in predsednik konference direktorjev visokošolskih knjižnic) *Sodelovanje med poljskimi znanstvenimi knjižnicami* (Cooperation among Polish Research Libraries) je predstavila sodelovanje poljskih znanstvenih knjižnic, katerih povezave delujejo na lokalnem in državnem nivoju, medsebojno pa se povezujejo glede na strokovna področja, ki jih pokrivajo. Knjižnice sodelujejo v mednarodnih delovnih skupinah in združenjih in se preko njih povezujejo tudi s tujimi knjižnicami.

Obisk knjižnice

Po predavanjih smo obiskali Nacionalno knjižnico Poljske – Biblioteka Narodowa (<http://www.bn.org.pl/>). Najprej so nam predstavili nekaj tehnoloških postopkov hranjenja gradiva, potem pa so nas peljali na ogled dela knjižnice, ki je namenjen uporabnikom, in tudi na ogled skladišča.

Zaključek

Leta 2008 bo konferenca potekala od 1. do 5. julija v Istanbulu v Turčiji, leta 2009 pa v Toulousu v Franciji.

Vesna Gašparič, Branko Kurnjek